

דברי חזק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א

ישיבת רבי חיים עוזר « 058-323-1459 | 347-897-9968 »

בס"ד

בפסח אנו מקבלים את הכח הגדול לקבל את כל גזירותיו ית' בשמחה!!!

אשירה", דהיינו שדוד המלך אמר שירה לפני ה' בכל מצב שהיה בו, ועל כן האם גם אתה נבוכדנצר תוכל להמשיך ולזמר כפי שעשה זאת דוד בכל עוצם יסוריו וכאביו, בא ונראה אותך אחרי שתקבל סטירה על פיך, האם גם אז תאמר שירה?

ואכן נבוכדנצר שתק, מפני שלא היה מסוגל להוציא שבח לאחר שקיבל סטירה כזו. ובזה הבלטי המלאך את גודל מעלתו של דוד המלך, לא רק בעצם ההודיה ובתוכנה, אלא גם במצבים שהם נאמרו. עד כאן תוכן דבריו הנפלאים.

« למה מגילת שיר השירים מקודש מכולם? »

והנה אמרו חכמינו ז"ל (ילקוט שמעוני שיר השירים רמז תתק"פ) "כל השירים קודש ושיר השירים קודש קודשים". וצריך ביאור מדוע התייחדה מגילת שיר השירים בקדושתה יותר משאר המגילות, מהו החסרון בשירת הים שנאמר מתוך השגות גבוהות ביותר, ואשר השגות אלו לא זכה בהן אף יחזקאל בן בוזי, או במה גרוע כוחה של שירת דבורה וברק בן אבינועם, אשר גם כן שרו על אודות גדולות ורוממות ה'.

חילוק נפלא בין השירות הללו, חילק בזה הגאון רבי יעקב ניימאן זצ"ל (ראש ישיבת אור ישראל), וכך אמר: "שונה שירה זו משאר השירות, שכן, כאשר ראו בני ישראל את מַפְלַת מצרים ואמרו על כך שירה, הרי שאז עדיין לא הגיעו למדרגת הגבוה הזו של שלמה המלך כשאמר את שיר השירים, מפני שלאחר שקיבלו כל כך הרבה טובות והגיעו להשגות גבוהות הרי שהטבע מביא שיודו וישבחו לבוראם, שהרי עברו מסע של המון נסים ונפלאות, הקב"ה קרע להם את הים בשנים עשר שבילים, שביל לכל שבט ושבט, והיו להם שם כל מה שרצו, פירות לרוב ומיני מגדים בשפע לילדים, והאויבים שלהם טבעו למול עיניהם, ושלל רב פלט להם הים עקב טביעת המצרים בו, ובנוסף זכו לראות מראות אלוקים באספקלריא מאירה, והיתה זו עת רצון אשר כמוה לא היתה מיום שנברא העולם, אם כן, לא יפלא, איפוא, אם ראו לנכון לפתוח את פיהם בשירה ובזמרה לבורא עולם על כל החסדים שעשה עמם".

"וכך גם כן דבורה וברק בן אבינועם שאמרו את שירתם לאחר שה' הציל אותם מכף אויביהם ומסר אותם בידיהם, אשר הכרת הטובה הביאתם לומר שירה".

"אך לא כן הוא מגילת שיר השירים, אשר בספר זה שלמה המלך מגולל את צרותיו וסבלו של עם ישראל בימי הגלות וכמו שאומר (שם א, י) "צרור המור דודי לי בין שדי ילין" ופירשו חכמינו, "שאע"פ שמיצר ומימר לי מכל מקום בין שדי ילין", כלומר, שכלל ישראל ראו את השראת השכינה ואת הימצאותה של השגחה פרטית מבעד למסך הצרות והסבל, וכך גם כן בהמשך השירה בשיר השירים, אומרת כנסת ישראל, "מצאוני השומרים הסובבים בעיר, הכוני פצעוני, כלומר שכנסת ישראל מספרת על סבלה הרב בגלות שהוא סבל המתואר במכות ופצעים, מכונות מוות, משרפות, עמודי תליה ועוד עינויים ללא גבול ומספר, ובכל זאת ממשיכה כנסת ישראל ואומרת (שם ה, ח) "אם תמצאו את דודי מה תגידי לו שחולת אהבה אני".

"מדריגה זו הינה מדרגה גבוהה מאד באשר בני ישראל מסוגלים לומר שירה בשעת סבלם ושמהים בעת

« חיוב על כל אחד מישראל לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה »

פרשת השבוע - הלא היא פרשת שמיני - חלה בדרך כלל (בשנה פשוטה) בשבוע שמיד לאחר יו"ט פסח, ובודאי שאין זה 'מקרה', ובעל כרחך שישנה שייכות בין פרשה זו והמשך לחג הפסח, ומעתה יש לבאר מהי השייכות.

חז"ל אמרו בגמ' (ברכות נב.) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך". ועוד שנו רבותינו (שם ס:) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. אמר רבא לא נצרכה אלא לקבלינהו בשמחה", ופרש"י "לברך על מדת פורענות בלבב שלם", עכ"ל.

מסתתמת לשון הגמ' אנו לומדים שחיוב זה מוטל על כל בני האדם, מנער ועד זקן אנשים ונשים כאחד, וחז"ל הק' דרשוהו מכל אחד ואחד ולא רק מיחידי סגולה.

« למה סטר המלאך את פיו של נבוכדנצר? »

והנה אמר חז"ל הק' במסכת סנהדרין (צב:) בזה"ל: "בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש, אמר לו הקב"ה ליחזקאל, לך והחיה מתים בבקעת דורא, כיון שהחיה אותן, באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו, אמר מה טיבן של אלו, אמר לו חבריהן של אלו מחיה מתים בבקעת דורא, פתח (נבוכדנצר) ואמר (דניאל ג, יג) אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר וגו' [אותותיו כמה גדולים מופתיו כמה תקיפים, מלכותו מלכות עולם ושלטונו בכל דור ודור]. אמר רב יצחק יוצק זה רותח לתוך פיו של אותו רשע שאילמלא בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים", ופרש"י, "לגנות. שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד, ואילו אמרן, הקב"ה היה נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד", עכ"ל.

ובספר לקט אמרים (להגדר"מ שכטר שליט"א) תמה על כך ושאל, וכי נשיאות פנים יש כאן, הכי צדק מנע המלאך מלקלס את בוראו, וכי מחמת שתושבחותיו היו כל כך נעלות צריך לעצור בעדו על ידי סטירה על פיו שמכך ישתוק.

וביאר בזה ברעיון נפלא, שהמלאך לא התכוון לומר שנבוכדנצר לא ימשיך לשיר, אלא כל כוונתו היתה בסטירה שסטר לו על פיו היתה לומר כי מה חכמה היא זו להלל ולקלס כאשר האדם נמצא בתוך רוב טובה כאשר כל העושר נמצא בידיו והנו שולט בכפיה על העולם ומלואו וכל תאוותיו בידו, ובאם במצב זה הינו חושב שזמירותיו משובחות יותר מאלו של דוד המלך, אז אנא נסה נא להיות במצבו, להיות מורחק מביתו בעודו ילד, נודד בלי מנוחה במדברות וביערות, כאשר שאול המלך מבקש את נפשו, וכאשר בורח בחשכת לילה דרך החלון, ונופל במלתעות הארי, ביד אכיש מלך גת, נרדף במדבר, ותועה ביער חרת, והוא ואנשיו מרי לב ללא משען לחם ומים, ובנו אבשלום קם עליו להורגו.

ובכל זאת למרות כל הנ"ל הרי הוא ממשיך לשיר ולקלס את בוראו בשירות ותשבחות, וכאמרו (תהלים קא, א) "לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה לך ה' אומרה", ודרשו חכמינו ז"ל (ברכות ס:) "אם חסד אשירה ואם משפט

מפעם אחת בשבת, מאחר והוא היה רגיל לעלות לתורה בכל שבת, היה עליו לקבל עליה לתורה גם בשבת זו, על אף שהיה זה באמצע השבועה, שאם לא כן היה מראה אבילות בפרהסיא. ובמפטיר כשבירך את ברכות ההפטרות נפלה דמעה אחת מעיניו ומיד קבלה בידו, הוא ריסן את עצמו, זה היה הביטוי היחיד לצערו.

היותם מיוסרים, ומחמת כן גדולה היא מעלת שיר השירים יותר מכל השירות והתשבחות האחרות כי אכן בשירה זו כנסת ישראל מגלה את אהבתה הגדולה להקב"ה, שהיא אהבה ללא מצרים וללא גבולות וללא מגבלות, אהבה כזו ושירה כזו היא שיא הביטוי של "ואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך אפילו הוא נוטל את נפשך". עכ"ל.

« חג הפסח מלמדת אותנו עבודה קשה זו

והנה האמת היא, שחג הפסח מלמדנו להתחזק במדת הבטחון ולהשליך על ה' ייבנו בתמימות מבלי לחקור אחר העתידות, והעושה כן יזכה לסייעתא דשמיא ולהצלחה בכל דרכיו וכדברי הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זצ"ל שאמר, "תסמכו על דברי, שהנהגתו של ה' הבן שאינו יודע לשאול טובה יותר משאר הבנים", כלומר שאינו שואל שום שאלות וקושיות ולעולם אין לו תרעומות חס ושלום ומקבל את הכל בתמימות ויודע כי כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד.

ויסוד גדול באמונה הוא להאמין שכל דבר בעולם נעשה בהשגחה פרטית ובתכלית הדקדוק הן בהנהגה הטבעית והן בהנהגה העל טבעית וכדמצינו בהכתוב (שמות יג, ב) "היום אתם יוצאים בחדש האביב", ופרש"י, "וכי לא היינו יודעים באיזה חודש יצאו, אלא כך אמר להם ראו חסד שגמלכם שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת, לא חמה ולא צינה ולא גשמים", עכ"ל.

והנה הפלא הוא דוכי בעת צאתם מאפילה לאורה ומשיעבוד לגאולה היה מקום בלבם לחשוב על חמה וצינה, דמי יחשוב בזוהר הללו בעת שנעשה לו נס גדול ונפלא כזה, וברור שאין שום דבר בעולם הנעשה בדרך מקרה בעלמא, ואפילו דבר קטן, הכל נעשה בהפלאה רבה בהשגחה עליונה ועל כל פרט ופרט יש מנהיג לבירה.

ובכלל זה הוא ג"כ שלא לבטוח באמצעי של פרנסה וכגון המתפרנס ע"י עסקיו עליו להאמין בתמימות שהפרנסה היא מן השמים, ועסקיו אינם הסיבה המביאה לפרנסה אלא משמשים רק לצינור שדרכו יורד אליו השפע המושפע מהשמים, וע"כ לא ישים כל מבטחו דוקא בעסק מסויים, אלא יבקש מה' על פרנסתו ויתפלל אליו שאם יפסק מן השמים פרנסתו מעסק מסויים, אז שיקבל פרנסתו שתהא מצויה לו בריווח ובהיתר, אך לא להאמין בצינור ההשפעה אלא להאמין שהקב"ה הוא המזמין לו את פרנסתו.

אין עוד דבר בעולם המרגיע ומיישר ומניח דעתו של אדם כמו האמונה והבטחון בה'. האמונה הינה תרופה בדוקה ואמיתית להפגת הצער ולהרגעת הרוחות של השברים, וזולת זה כל החכמות והתחבולות לא יועילוהו, והן כמו השותה מים מלוחים, שלא רק שאינם משקטים ומרווים את צמאנו אלא אף מגדילים אותו, אבל כח הסבלנות מגזירות ה' והאמונה בשכר ועונג העוה"ב הוא המרגיע את הנפש הרגעה נצחית, וכדברי החובת הלבבות (בשער הבטחון) שהבטחון הוא מנוחת הנפש.

היוצא מכך שמפרשתינו לומדים על גדלות אהרן הכהן שבשעה קשה ביותר בחייו, ידע להתעלות למעלה מדרך הטבע ולקבל באהבה ושמחה את הדין הקשה שנגזר עליו, וזו היא הסמיכות של פרשתינו לפסח, כי רק לאחר כל ימי חג הפסח שעבדנו על השגחה פרטית שהכל מן השמים ושכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד ושהנהגתו היא רק לטובתינו, אז יכולים ללמוד את הפרשה של "וידום אהרן", שאהרן הכהן הגיע למדריגה הגדולה לקבל אפילו את הגזירות הקשות בשמחה, וע"כ אפילו שאנחנו לא במדריגה הזו, אבל מ"מ מבלי העבודה של פסח לא היינו יכולים להבין את כל הפרשה של וידום אהרן על מהות המדריגה של אהרן הכהן.

מעתה זהו הלימוד שצריכים להוציא מימות הפסח להתחזק באמונה ולדעת שהכל נגזר מהשמים ושכל מאן דעביד לטב עביד.

« דרגת אהרן הכהן שקיבל באהבה את גזירתו ית' »

הנה ענין זה של שירה מתוך יסורין מתגלה במלוא הודו והדרו בפרשת השבוע וכדאמרו חכמינו ז"ל בפסיקתא זוטרתא (הובא בלקח טוב שמיני דף כז:) וכך אמרו, "כיון שידע אהרן שמתו בניו על קידוש שמו של הקב"ה מיד שתק, כמה גדולה שתיקה שהרי אהרן קיבל שכר עליה, וכן דוד אומר (תהלים לו, ז) דום לה' והתחולל לו". ובילקוט שמעוני (תהלים רמו תשכ"ט) "דרשו רבותינו, דום לה' והתחולל לו, אם הביא עליך (בורא עולם) יסורין אל תהי מבעט בהם אלא הוי מקבלם כחוללים (כמחולות)", עכ"ל.

ומוסיף על זה הגה"צ רבי דן סגל שליט"א באחת משיחותיו, וכך אמר: "יש מרבתינו שמבארים את תיבת 'התחולל' מלשון חלילים, כלומר הוי מקבל (את היסורין) בכלי שיר, למדנו מכך שאם תוקפים את האדם יסורין, קשיים או צרות, הרי שהאדם צריך לצאת לקראתם בשירה, דהיינו כיצד מרקדים לפני (לפני ה') הווה אומר, הוו מקבלים (את היסורין) בכלי שיר".

ובאמת כיצד יודעים שאהרן קיבל את הגזירות הקשות בשמחה, אלא מכיון שאמרו חז"ל שהשכר על ששתק היה שנתייחד עמו הדיבור, לכן מוכרח לומר שהשתיקה היתה מתוך שמחה, מפני שאילו היה בצער לא היה הדיבור מתייחד עמו, לפי שאין השכינה שורה מתוך עצבות (שבת ב:) ולכן ברור שהיה בשמחה.

בענין זה מתאים מאד להביא את הנכתב בהקדמה לספר מעלות התורה (להגאון החסיד רבי אברהם בן שלמה זלמן מוילנא - אחי הגר"א זצ"ל) ובו מסופר על המחבר אשר לפני מיתתו, כאשר חלה כמה שבועות בחולי אשר מת ממנו, אז היה בעל יסורין גדול מאד, עד שהיו נקבים חלולים בצד גופו מחמת משכבו, ובכל זאת לא נשמעה ממנו שום גניחה.

וכאשר ראהו בנו ר' אליהו הגאב"ד דשוניגט במצב ההוא, התחיל לבכות ואמר אוי לי שראיתך בכך. אולם ר' אברהם כעס עליו ואמר לו 'למה אתה בוכה על גדול המתנה שזיכה אותי ה' יתברך, אם היה בי כח הייתי מפוז ומרקד בכל כלי שיר על רוב הטובה שהיטיב עמדי ביסורים, ואתה קץ ורע לך על גדול מתנתי, ולא זו משמחתו בגודל התלהבותו עד צאת נפשו הקדושה', עד כאן דבריו שם.

וזאת לדעת שהכח הזה קיים בנפשו של העם היהודי המסוגל לשיר גם מבעד לכוס היגון והאנחה הפוגרומים והצרות, הכח שבא לידי גילוי בכל הקרבנות שמסרו נפשם על קידוש ה' במשך שנות גלותינו, ובעיקר אצל קרבנות השואה שהלכו למוות כאשר שירה בפייהם.

והוא אשר נרמז לנו כבר בתורה בפרשת האזינו, המלאה דברי תוכחה ונבואות קשות על הפורעניות המועדות לבוא על עם ישראל, ואעפ"כ נקראת בתורה בלשון שירה וכדכתיב "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", וגם היא נכתבת בצורת שירה אריח ע"ג לבינה, ללמדנו שהשירה המעולה ביותר היא שירה מתוך סבל ויסורין, ולכן שיר השירים קדוש ומעולה יותר מכל שירות אחרות.

בהקשר זה ראוי להביא סיפור מיוחד שסיפר החת"ס על רבו ר' נתן אדלר, במכתב תשובה לאנשי עיר אחת, שלר' נתן היתה בת יחידה, צדקת גדולה והיא נפטרה בטרם זכתה להכנס לחופה, ומתאר החת"ס את גדלותו של רבו ר' נתן אדלר שכשבירך הגר"ג אדלר זצ"ל את ברכת ברוך דיין האמת, מעולם לא ראיתיו נתון בכזה שמחה, חוץ מאשר בשמחת תורה בשעת ההקפות, ובכל ימי השבעה הוא לא בכה ולא ראינו בו שום צער חוץ

“...וזה היא הסמיכות של פרשתינו לפסח, כי רק לאחר כל ימי חג הפסח שעבדנו על השגחה פרטית שהכל מן השמים ושכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד ושהנהגתו היא רק לטובתינו, אז יכולים ללמוד את הפרשה של "וידום אהרן", שאהרן הכהן הגיע למדריגה הגדולה לקבל אפילו את הגזירות הקשות בשמחה...”